

Nr 574

Av herr **Hansson** i Skegrie m. fl., om vissa åtgärder för att lätta befolkningstrycket på storstadsområdena.

(Lika lydande med motion nr 378 i Första kammaren)

Överdimensioneringen av de tre storstadsområdena i vårt land är ett problem som växer till allt större svårighet. Från olika synpunkter är det angeläget att undvika ytterligare koncentration till Stockholms-, Göteborgs- och Malmöområdena. Den planerade »bandstaden» Örestad, som skulle sträcka sig längs Östersjö- och Öresundskusten, är en utveckling, som bör förhindras. Tillväxten av de redan nu överdimensionerade storstadsbildningarna måste bromsas. Skälen är såväl miljöpolitiska som samhällsekonomiska och näringspolitiska.

Som en utvecklingsmöjlighet härvidlag framstår bildande av s. k. nya städer enligt det system, som tillämpats främst i Storbritannien. Under efterkrigstiden fram till 1969 hade i Storbritannien formats 30 »new towns» — 20 i England, 2 i Wales, 5 i Skottland och 3 i Nordirland. Åtskilliga av dessa nya städer kan betecknas som färdigbyggda. I andra fall har byggandet, även om det inte är slutfört, avancerat långt.

De s. k. nya städerna i Storbritannien har i huvudsak avsett att erbjuda möjligheter att lätta befolkningstrycket i de överdimensionerade storstäderna, främst London. En väsentlig avsikt har varit, att de nya städerna skall ligga på avstånd utanför de s. k. sovstäderna. Man har sökt åstadkomma stadsbildningar med i stort sett eget näringsliv. Härvid har i många fall redan etablerade städer kunnat tjäna som utgångspunkter för en storskalig expansion. Fördelen med att kunna gå ut från etablerade orter är att det finns en kommunal administrativ organisation, som kan utnyttjas för uppgiften i samarbete med särskilda statsorgan.

De nya städerna i Storbritannien har, oavsett om de startat från ett rent begynnelseläge eller från redan etablerade småstäder, kunnat planeras miljömässigt, samhällsekonomiskt och näringspolitiskt på väsentligt mera tillfredsställande sätt än de gamla storstadskoncentrationerna. Man har exempelvis kunnat lokalisera industrier mera metodiskt till vissa områden — speciellt i periferin för att undvika trafikstockningar. Man har kunnat utveckla bostadsområden och affärsdistrikt, som är i stort sett fria från motortrafik. Lekplatser har kunnat hållas avskilda från trafiken.

De nya städerna i Storbritannien har byggts upp i första hand av statliga utvecklingsbolag, som samarbetat med de lokala myndigheterna. Utvecklingsbolaget har haft bemyndigande att förvärva mark och annan egendom, utföra byggnation, arrangera för offentliga servicefunktioner som vatten och elektricitet.

Huvuduppgiften har givetvis varit att stimulera företag till lokalisering i den nya staden. Normalt sett har utvecklingsbolaget byggt fabriker av varierande storlek tillgängliga för uthyrning för lång tid. Det förekommer också, att utvecklingsbolaget hyr ut tomtmark, där industrier själva kan bygga fabriker.

De nya städerna har givit möjlighet till en genomtänkt samhällsplanering, som kunnat inriktas på att ge människorna möjligheter att leva och arbeta i trevliga omgivningar och under betingelser som gynnar industriell expansion. Den grad av framgång som de nya städerna i Storbritannien nått antyds av resultaten av ett antal enkäter, som visar, att åtminstone 80 % av invånarna är nöjda med att ha flyttat dit. Flyttningen därifrån har varit mycket obetydlig.

Den engelska idén med s. k. nya städer har tagits upp även i andra länder, såsom Frankrike, USA, Belgien, Nederländerna och Västtyskland.

Naturligtvis har företeelsen inte varit helt främmande för vårt land. Tanken på »nya städer» har diskuterats i svensk debatt vid olika tillfällen. I den aktuella situationen finns punkter, som har beröring med denna tanke. Det gäller naturligtvis strävandena att främja vissa tillväxtcentra i områden med undersysselsättning. Det kan också vara anledning att erinra om uttalandet i fjolårets statsverksproposition av dåvarande inrikesministern om att man borde söka dämpa den starka tillväxten i de nuvarande tre storstadsregionerna något och fördela en del av expansionen på växtkraftiga stadsregioner på skilda håll i landet.

Någon mera framträdande plats i den regionalpolitiska debatten i vårt land har emellertid inte sådana tankegångar hittills kunnat få. Det måste enligt vår mening beklagas. Framför allt bör idén om s. k. nya städer kunna tillämpas på det sätt, som främst gällt i Storbritannien. Man bör sålunda genom nya stadsbildningar i första hand kunna lätta på befolkningstrycket i Örestadsområdet, Storstockholm och Storgöteborg genom näringsekonomiskt självständiga stadsbildningar utanför dessa koncentrationer. Härvidlag kan man tänka sig såväl från grunden helt nya städer som förnyelse och utbyggnad av lämpliga, befintliga tätorter. I sistnämnda avseende kan som utvecklingsalternativ till Örestadskoncentrationen nämnas utbyggnad av Höör, Hörby, Sjöbo etc. Samarbete mellan statliga och kommunala organ bör vara en självklarhet.

Det synes oss angeläget, att den pågående lokaliseringsutredningen i sitt fortsatta arbete ägnar särskild uppmärksamhet åt möjligheterna att genom s. k. nya städer enligt det engelska systemet åstadkomma lättnader i trycket på Örestad, Storstockholm och Storgöteborg. Vilken tätortsgrad som härvid bör eftersträvas för nya städer bör ankomma på utredningen att bedöma.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att vid pågående lokaliseringsutredning må prövas möjligheterna av att genom s. k. nya städer enligt det system, som tillämpats främst i Storbritannien, lätta på befolkningstrycket i första hand i Örestad, Storstockholm och Storgöteborg, i enlighet med motionens syfte.

Stockholm den 27 januari 1970

Nils G. Hansson (cp)
i Skegrie

Stig Josefson (cp)
i Arrie

Johannes Antonsson (cp) *Sten G. W. Wahlund (cp)*